

UDK 371.4
Va-161

Versta iš leidinio:

Marie-Luise Compani und Peter Lang

WALDORFKINDERGARTEN HEUTE

Eine Einführung

ISBN 978-3-7725-2472-1

© 2011 Verlag Freies Geistesleben & Urachhaus GmbH, Stuttgart

Umschlagfoto und Fotos innen: Charlotte Fischer

Iš vokiečių kalbos vertė
Živilė Sadauskaitė

Teisė dauginti ir platinti šią knygą ar atskiras jos dalis priklauso tik jai išleidusiai leidyklai. Neturintiesiems raštinio leidimo sutikimo leidžiama tik skelbti trumpas knygos ištraukas apžvalgose ir kritiniuose straipsniuose.

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, įskaitant padarymą viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas parduodant, nuomojant, teikiant panaudai ar kitaip perduodant nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinių, esančių bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

ISBN 978-609-469-014-3

© „Mijalba“, 2015

© Kauno paramos Valdorfo pedagogikai bendrija „Šaltinėlis“

Turinys

Pratarmė 9

I. Valdorfo vaikų darželis šiandien

Peteris Langas

Pasaulio Valdorfo vaikų darželiai 13

Valdorfo mokyklos įkūrimas 13

Valdorfo vaikų darželių atsiradimas 14

Nuo idėjos prie veiksmų: kaip įkurti Valdorfo vaikų darželį? 16

Tarptautinė Valdorfo vaikų darželių asociacija 17

Tarptautinio mokinių vertinimo programa (PISA) ir pasekmės 18

Teisė į visavertę vaikystę – visuotinis iššūkis 19

Marie-Luise Compani

Valdorfo vaikų darželiai XXI amžiaus pradžioje 20

Garsus kvietimas šviesti, kurio negalima neišgirsti 20

Valdorfo vaikų darželiai: naujos galimybės, nauji uždaviniai 23

Peteris Langas

Ikimokyklinio amžiaus vaikų auklėjimas:
saliutogenezė ir kompetencijų lavinimas 24

Atsparumo tyrimas ir pedagoginiai motyvai 24

Saliutogenezė: kaip atsiranda sveikata 25

Valdorfo pedagogika – sveiką žmogų kuriančio auklėjimo pagrindas 27

Vaikystė – tai žaidimų laikas 29

Žaidimų laikas – mokymosi laikas; bazinės kompetencijos 33

Triukšmas vaikų darželyje 40

II. Antropologijos pagrindai

Claudia Mckeen

Augimo jėgų metamorfozė į mąstymo jėgas 45

Išsitiesimo ir judėjimo jėgos bei vidinis santykis su erdve 49

Nuo kūnų formuojančių jėgų iki sąmoningo formų suvokimo 51

Kūno pagrindai atminčiai ir būsimam mąstymui 52

Iš darželio – į mokyklą. Mokyklinės brandos aspektai 54

Angelika Prange	
Suprasti vaikų piešinius	56
Marie-Luise Compani	
Laisvas žaidimas – ugdymo šaltinis	64
Ryšio reikšmė laisvam žaidimui	65
Žaidimo žingsniai vaiko raidoje	66
Žaidimo aplinkos vyresniam vaikui sukūrimas	71

III. Valdorfo vaikų darželių praktika

Brigita Krohmer	
Valdorfo vaikų dienos įstaigos. Vaikų priežiūra iki trejų metų	75
Vystymasis	77
Antropologiniai vystymosi aspektai	79
Įvairūs vaikų priežiūros modeliai	83

Marie-Luise Compani	
Iš Valdorfo vaikų darželio kasdienybės.	
Pedagoginiai aspektai ir pagrindai	87
Priprasti prie darželio – pirmasis žingsnis į savarankiškumą	87
„Kiekvienas auklėjimas yra paties savęs auklėjimas.“	
Asmenybę formuojanti jėga	90
Stiprinanti ritmo jėga	92
Būsimieji mokyklinukai darželyje	95

Freya Jaffke	
Suaugusiųjų darbas Valdorfo vaikų darželyje	100
Veiklos sritys	100
Veiklos aspektai	102

Jacqueline Walter–Baumgartner	
Ritminiai-muzikiniai kalbėjimo, dainavimo ir judesio žaidimai	107
Ankstyvojo pamėgdžiojimo ir veiklaus pavyzdžio reikšmė vaiko vystymuisi	108
Vaiko žaidimo reikšmė ir pirminių gestų poreikis	110
Rankų judesių poveikis	112
Kalbos įtaka	114
Praktinis panaudojimas	118

Elisabeth Göber	
Euritmija ikimokykliniame amžiuje	121
Kas vyksta vaikų darželyje per euritmijos pamokas?	122
Patirti metų eigą	124
Savo kūne – kaip namuose	125
Euritmija ir kalbos lavinimas	125
Pojūčių veikla euritmijos metu	126

Andreas Neideris	
Medijų vartojimo prevencija. Medijos ikimokykliniame amžiuje	129
Subalansuotų medijų kompetencija	129
Įvairių medijų apžvalga	129
Medijų pusiausvyros principas	131
Pirmoji sritis: kalba	132
Antroji sritis: muzika	135
Trečioji sritis: žaidimas	137
Medijos per pirmuosius septynerius metus?	138

Peteris Langas	
Per vaikystę – spaudinėdami pelę?	139
Vaikai yra pojūčių būtybės	139
Vaikai yra gebančios fantazuoti būtybės	140
Vaikai yra judantys žmonės	141
Kalba yra minčių „vežimas“	142
Paspaudęs mygtuką, gyvenimo nereguliuosi	143
Grėsmingi pavyzdžiai	143
Viskas savo laiku	144

Michaelis Kassneris	
Mityba vaikų darželyje šiandien	146
Apie situaciją	146
Mityba ir gyvenimo džiaugsmas	147
Vakarienė ir miegas	148
Pusryčiai ir energija	149
Karališkieji pietūs	150
Gerti – taip, tačiau ką, kada ir kiek?	152
Užkandžiai ir saldumynai	152
Neapdorotas ar virtas maistas?	153
Druska ir prieskoniai	154
Džiovinti vaisiai ir riešutai	155
Mėsa, kiaušinis, žuvis – tikrai būtini?	155
Maisto produktų kilmė – ar jie turi būti ekologiški?	156
Valgymo laikas kaip ritualas	156

Kodėl šiandien tokie svarbūs tėvų susirinkimai	158
Vaikai atspindi savo aplinką	158
Tėvų ir institucijos santykis	159
Prisirišimas ir kontaktinis asmuo	160
Kasdienė drama pasiimant vaiką iš darželio	160
Kiekvienas susitikimas yra pirmas susitikimas	161
Du pasauliai: tėvai ir institucija	161
Skirtingi tėvų prisidėjimo lygiai	163
Tėvų dalyvavimas	164
Tėvų susirinkimai	165
Atsakomybės perėmimas	165
Savęs suvokimo refleksija	166
Vidinė pozicija yra lemianti	167
Tėvų konsultavimo ypatybės	168
Perspektyva	170
Komentariai	171
Literatūros nuorodos	179
Adresai	185
Autoriai	187

Pratarmė

Kai Švedijos Reichstogas 1899 metų gruodžio mėnesį susirinko į savo paskutinę XIX amžiaus sesiją, mokytoja, žurnalistė ir deputatė Ellen Key perskaitė vertą dėmesio pranešimą. Ji kalbėjo apie tai, kad būsimasis XX amžius turėtų būti vaiko šimtmetis. E. Key pristatė ateities auklėjimo ir mokymo sistemą, kurioje turėtų būti pripažįstamos ir užtikrinamos vaiko, kaip individo ir savarankiškos asmenybės, teisės. Ji pabrėžė, kad vaikai gimsta gebėdami save lavinti ir iš savęs mokytis. Tam, kad šie savęs auklėjimo procesai būtų įmanomi, būtinos tinkamos auklėjimo ir mokymo įstaigos. Be to, Ellen Key pabrėžė, kad visuomenės, kurios savo vaikų svarbiausiems poreikiams ir jų pagrindinėms teisėms neteikia pirmenybės, galiausiai subyra arba mažų mažiausiai patiria didelių sunkumų.

Po kelerių metų, 1907-aisiais, Romoje Maria Montessori įkūrė pirmuosius vaikų namus. Pagrindinė juose propaguojamos pedagogikos mintis: „Padėk man tai padaryti pačiam!“ Šis šūkis skambėjo viso pasaulio vaikų lūpose. Maria Montessori tiesiog norėjo, kad vaikams būtų siūlomas ne išbaigtas, tobulas pasaulis, o toks, kokį vaikai patys suprastų per veiklą, vedami savo patirties ir pažinimo.

1907-ųjų pradžioje Berlyne pedagogas Rudolfas Šteineris (Rudolf Steiner) skaitė daugybę pranešimų, kurie jau pavasarį buvo išspausdinti ir knygoje „Vaiko ugdymas dvasios mokslo požiūriu“.¹ Įžangoje rašoma: „Turėtų būti ne iškeliami reikalavimai ir programos, bet paprastai aprašoma vaiko prigimtis. Auklėjimo požiūriai turi savaime išryškėti iš besiformuojančios asmenybės esybės, charakterio esmės.“

Tolesnėje knygos dalyje Šteineris pasiima savo skaitytojus į atradimų kelionę. Iš pradžių jis kalba apie matomą fizinį vaiko kūną, paskui – apie jo nematomas, bet atpažįstamas ir pedagoginėje veikloje atsiveriančias charakterio versmes, pvz.: vaikiškąsias gyvenimo jėgas, jo sielos pojūčius bei po truputį išryškėjančią besikeičiančią „Aš“ sąmonę. Šteineris davė atkirtį materialistiniam žmogaus suvokimui ir iš jo kilusiai pedagogikai. Jis aiškiai parodė, kaip skirtingai vyksta raidos ir keitimosi procesai, kurie kiekviena me vaike vystosi daugiasluoksniškai.

XXI amžiaus pradžioje vaikai turi teisę į savo vaikystę. Nors Jungtinės Tautos (JT) nustatė bendrąsias žmogaus teises ir patvirtino Vaikų teisių

konvenciją bei priėmė daug kitų svarbių nutarimų, teisė į visavertę vaikystę vis dar nėra užtikrinta. Žinoma, daugelis vaikų lanko darželius ir mokyklas, gyvena tvirtose šeimose ir nestokoja maisto. Medicinos priežiūra yra gera, žmonės užauga mylimi ir saugūs. Tačiau dar pernelyg daug vaikų gyvena pasaulyje, neturėdami prasmingų orientyrų, yra trikdoma ir žalojama individuali jų raida. Vaikai gyvena prievartos, godumo, egoizmo ir abejingumo apsupty. Yra varžomas jų judėjimo džiaugsmas, manipuliuojama jų fantazijos galiomis. Daug vaikų kenčia nuo streso, nervingumo, baimės, klausos ir miego sutrikimų, alergijų.

Jei pasižiūrėsime į daugelį pasaulio krizės apimtų regionų, pamatysime apstu netvarkos: dar daug kur viešpatauja badas, apiplėšimai, persekiojimai, švietimo trūkumas, fizinė ir dvasinė priespauda.

Visuose knygose straipsniuose kalbama apie pastangas išryškinti elementarius ir esminius vaiko poreikius ir remiantis jais skatinama užsiimti realia, prasminga, sveika bei auklėjamąja veikla. Kartu autoriai parodo grėsmes vaiko vystymuisi, žalojančius „greitinimo pedagogikos“ ankstyvojoje vaikystėje padarinius ir siūlo terapijos alternatyvas.

Čia nekalbama nei apie modernumą, nei apie neapgalvotą esamų dalykų laikymąsi. Vaikystė neatsiranda pati iš savęs, ji visuomet yra nulemiantis kultūrinis užsakymas visuomenei, kiekvienam asmeniškai ir visiems mums.

Prieš keletą metų Nelsono Mandelos, vieno iš reikšmingiausių kovotojų už žmogaus teises, buvo paprašyta pasakyti kalbą viename Pietų Afrikos miestelyje per Valdorfo pedagogikos centro atidarymo iškilmes. Tąsyk Mandela pasakė: „Visuomenė niekada nepasirodys reikšmingiau, nei elgdamasi su vaikais. Mūsų sėkmė turės būti pamatuota mūsų vaikų laime ir gerove. Vaikai yra patys pažeidžiamiausi bet kurios bendruomenės nariai ir didžiausias turtas.“

I. Valdorfo vaikų darželis šiandien